

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

ТЕЗИ

II Міжнародної науково-практичної конференції
**«ПСИХОЛОГІЯ СВІДОМОСТІ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

21 березня 2018 року

Переяслав-Хмельницький, Україна

*****

Ministry of Education and Science of Ukraine
State Higher Educational Establishment «Pereyaslav-Khmelnytskyi State
Pedagogical University named after Hryhoriy Skovoroda»

THESES

International Scientific and Practical Conference

**PSYCHOLOGY OF CONSCIOUSNESS: THEORY AND
PRACTICE OF SCIENTIFIC RESEARCHES**

March 21, 2018

Pereyaslav-Khmelnytskyi, Ukraine

УДК 159.922(082)

ББК 88.3я43

П 86

Психологія свідомості: теорія і практика наукових досліджень – 2018: Тези II міжнародної науково-практичної конференції (21 березня 2018 року, м. Переяслав-Хмельницький) / Відп. ред. О.В. Дробот; ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – м. Переяслав-Хмельницький, 2018. – 263 с.

Редакційна колегія:

Калмикова Л.О. д.психол.н., професор, завідувач кафедри психології і педагогіки дошкільної освіти ПХДПУ ім. Григорія Сковороди; Данилюк І.В. д.психол.н., професор, декан факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка; Волженцева І.В. д. психол.н., професор кафедри психології ПХДПУ ім. Григорія Сковороди; Лозова О.М. д.психол.н., професор, завідувач кафедри практичної психології Інституту людини Київського університету ім. Бориса Грінченка; Семиченко В.А. д.психол.н., професор, професор кафедри педагогіки та психології професійної освіти Національного авіаційного університету; Роменкова В.А. професор факультету соціальних наук Ризька Академія педагогіки і управління освітою.

У збірнику подано тези доповідей учасників II Міжнародної науково-практичної конференції «**Психологія свідомості: теорія і практика наукових досліджень**» яка відбулася в українському науковому просторі з означеної проблематики.

У матеріалах доповідачів відображаються основні вектори психологічних досліджень свідомості за напрямками: теоретико-методологічні проблеми свідомості як предмета психологічних досліджень; психологія свідомості: правові, етнічні, професійні, релігійні, регуляторні та ін. аспекти; знакові структури свідомості та внутрішній світ особистості: візуальні і вербальні репрезентації; когнітивні аспекти соціалізації та самовизначення особистості; розвиток мовної свідомості особистості; розвиток свідомості на різних етапах онтогенезу в умовах освітнього середовища; свідоме й несвідоме: проблема співвідношення в психічній організації індивіда; самосвідомість і рефлексивна самоорганізація особистості; ментальні репрезентації й міфотворчість у соціокультурному просторі України та інших країн.

Рекомендовано вченою радою ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (протокол №7 від 03.03. 2018 р.)

УДК 159.922(082)

ББК 88.3я43

П 86

© ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 2018

*ПСИХОЛОГІЯ СВІДОМОСТІ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ – 2018*

ЗМІСТ

Теоретико-методологічні проблеми свідомості як предмета психологічних досліджень.....6

Бочелюк В.Й. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ЗАСОБІВ
МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ НА СВІДОМІСТЬ ПІДЛІТКІВ..... 6

Данилюк І. В., Ларін Д. І. ФЕНОМЕН ІСТОРИЧНОЇ СВІДОМОСТІ В КОНТЕКСТІ
СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКО-ПСИХОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ..... 10

Дробот О.В. ПРОБЛЕМА СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ
СУБ'ЄКТА ДІЯЛЬНОСТІ..... 15

Пустовий С.А. МЕТОДОЛОГІЧНИЙ БАЗИС ПСИХОСЕМАНТИЧНОГО
ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ..... 19

Тепляков М.М. КАТЕГОРИЯ «ИДЕАЛЬНОЕ» И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ
ФЕНОМЕНА СОЗНАНИЯ В ПСИХОЛОГИИ..... 22

Семиченко В.А. СИСТЕМНЫЙ ПОДХОД К АНАЛИЗУ КАТЕГОРИИ СОЗНАНИЯ...26

Фурман А.В. СВІДОМІСТЬ ЯК ОНТОПСИХІЧНА ДІЙСНІСТЬ: СУТНІСНІ КОНТУРИ
ПІЗНАННЯ.....33

Шевченко Н.Ф. ФЕНОМЕН СВІДОМОСТІ: СУЧАСНІ ПСИХОЛОГІЧНІ
КОНЦЕПЦІЇ.....37

**Психологія свідомості: правові, етнічні, професійні, релігійні, регуляторні та інші
аспекти..... 41**

Волеваха І.Б., Волеваха Д.С., ВПЛИВ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЧИННИКІВ НА
СПРЯМОВАНІСТЬ ЕКОЛОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ..... 41

Волженцева И.В. ОСОЗНАНИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО РЕАГИРОВАНИЯ НА
РЕГУЛЯЦИЮ ПСИХИЧЕСКИХ СОСТОЯНИЙ ЛИЧНОСТИ ЭМОЦИОГЕННЫМИ
СПОСОБАМИ..... 45

Дроздов О. Ю. ПРОЯВИ ТОПОФІЛІЇ ТА ТОПОФОБІЇ У МАСОВІЙ ГЕОПОЛІТИЧНІЙ
СВІДОМОСТІ СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ.....50

Калмиков Г. В. УСВІДОМЛЕННЯ ЯК ЧИННИК ОВОЛОДІННЯ ТА ВОЛОДІННЯ
МАЙБУТНІМИ ПСИХОЛОГАМИ ПРОФЕСІЙНИМИ ЗНАННЯМИ Й ДІЯМИ..... 54

Красильников И.А. КОНФЛИКТНОГЕННОСТЬ ЛИЧНОСТИ КАК ПРОБЛЕМА САМОСОЗНАНИЯ	217
Лаптева Н. Л. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗМІСТУ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ НА ПРИКЛАДІ ДИНАМІЧНИХ ТЕОРІЙ.....	221
Малько Т.В., Николаєв Л.О. ДОВІРА ДО СЕБЕ ЯК ФЕНОМЕН РЕФЛЕКСИВНОЇ САМООРГАНІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ	225
Омельченко І. М. РЕФЛЕКСІЙНИЙ КОМПОНЕНТ УСВІДОМЛЕНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКА ІЗ ТИПОВИМ ТА ЗАТРИМАНИМ РОЗВИТКОМ.....	229
Поплавский Н.Н., Полещук Ю.А. МОТИВАЦИОННАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ У СТУДЕНТОВ.....	234
Радько О.В. ТАНЦЮВАЛЬНО-РУХОВА ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СПРИЙНЯТТЯ ПОЗИТИВНОГО Я-ОБРАЗУ ОСОБИСТОСТІ.....	237
Савченко О. В. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕФЛЕКСІЇ СВОЄРІДНІСТЬ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ.....	240
Яковицька Л.С. РЕФЛЕКСІЯ ЯК ЧИННИК САМОРЕАЛІЗАЦІЇ У НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	244
<u>Ментальні репрезентації й міфотворчість у соціокультурному просторі України та інших країн.....</u>	247
Акімова Н.В. МІФ ПРО ПСИХОЛОГІВ НА УКРАЇНСЬКИХ САЙТАХ НОВИН.....	247
Афанасьева Т., Мазниченко М. МИФОЛОГИЧЕСКИЕ ИСКАЖЕНИЯ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРИЕМСТВЕННОСТИ В ОБРАЗОВАНИИ	250
Новикова Г. ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЕ ИЗУЧЕНИЕ МИФОЛОГИЗИРОВАННЫХ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ ПЕДАГОГОВ.....	254
Тюнников Ю. ПСИХОЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ МИФОЛОГИЗАЦИИ.....	258

Поплавский Н.Н.

старший преподаватель кафедры психологического обеспечения профессиональной деятельности Института психологии Белорусского государственного педагогического университета имени Максима Танка,
г. Минск, Беларусь

Полецук Ю.А.

кандидат психологических наук, доцент, заместитель директора по научно-методической работе Института психологии Белорусского государственного педагогического университета имени Максима Танка, г. Минск, Беларусь

МОТИВАЦИОННАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ У СТУДЕНТОВ

Современная социальная ситуация, динамичность изменения рынка труда требуют полипрофессионализма, готовности к самоизменению и саморазвитию. Стратегия профессионального развития во многом задается осознанным и самостоятельным профессиональным самоопределением.

Многочисленные исследования свидетельствуют о том, что значительная часть обучающихся в высших и средних профессиональных учебных заведениях выбирает профессию неосознанно. На стадии профессионального обучения они не проходят «кризис идентичности» (по Э. Эриксону), то есть не принимают на себя обязательств относительно конкретной профессии и профессионального будущего.

Исследуя проблему профессиональной идентичности в контексте профессионального самоопределения, важно знать, как конструируется ее мотивационная составляющая у студентов в ходе обучения.

В русскоязычной психологии профессиональная идентичность рассматривается с точки зрения системогенеза профессиональной деятельности (В.Д. Шадриков), профессионального становления личности (Ю.П. Поваренков), трудовой деятельности (Е.А. Климов).

В исследовании приняли участие студенты предвыпускных курсов факультета эстетического образования Белорусского государственного

педагогического университета имени Максима Танка (БГПУ) и Белорусского государственного технологического университета (БГТУ) в количестве 72 человек. Диагностика проводилась при помощи следующего инструментария: методика изучения статусов профессиональной идентичности А. Азбель, опросник «Доминирующая учебная мотивация». При планировании исследования предполагалось, что статусы профессиональной идентичности могут быть обусловлены социальной престижностью профессии и доминирующей учебной мотивацией.

В результате было выявлено 4 группы студентов по характеру доминирующей мотивации в соотношении со статусами профессиональной идентичности.

В первую группу вошли студенты, у которых отсутствовала как профессиональная, так и предметная мотивация, что соответствовало статусу неопределенной (диффузной) идентичности. Показатели по данному статусу выше у студентов 4 курса факультета эстетического образования – 2,20, тогда как у студентов БГТУ 1,45 балла.

Во вторую группу вошли студенты с выраженной предметной мотивацией, что соответствовало статусу преждевременной идентичности. Средний показатель здесь выше у студентов-музыкантов (3,6), чем у студентов-технологов (2,10). Качественно они отличаются тем, что у большинства педагогов-музыкантов выбор профессии был предопределен родителями, затратами времени на обучение в музыкальной школе и колледже. Они с оговорками принимают статус педагога, но практически безоговорочно принимают себя как музыкантов-исполнителей различного уровня. У студентов-технологов отсутствует жесткая родительская предрешенность. У студентов обеих групп слабо были выражены влияния друзей на профессиональный выбор.

В третью группу вошли студенты с выраженной профессиональной, но слабой предметной мотивацией. Здесь лидируют студенты-педагоги с показателем 8,20, у студентов-технологов отмечено 6,40. Выделяя данный статус как «мораторий», отметим, что у студентов-педагогов больше желающих

получить дополнительную специальность или изменить профессию. Окончательное решение о конкретном профессиональном статусе студентов обеих групп откладывается до момента окончания обучения.

В четвертую группу вошли студенты с выраженной профессиональной и предметной мотивацией. Такие характеристики соответствуют статусу достигнутой (зрелой) идентичности. Достигнутая идентичность диагностируется менее, чем у 20% студентов-педагогов и 40% студентов-технологов. Этим статусом обладают те студенты, которые прошли через кризис и приняли окончательное решение о профессиональном будущем.

Таким образом, установлено, что в период обучения в университете продолжается интенсивная работа по профессиональному самоопределению студентов, структурируется мотивационно-целевая система учения, когнитивные, мотивационные и ценностные характеристики личности интегрируются вокруг профессии, изменяются статусы профессиональной идентичности. Необходимо внедрение психологического сопровождения по развитию у студентов профессиональной идентичности на основании мотивационных критериев учебной деятельности, обнаружении смыслов в учебно-профессиональной деятельности, что призвано способствовать прохождению криза идентичности в период обучения.

Профессиональная идентичность должна рассматриваться «как конкретизация личностной идентичности применительно к содержанию и условиям профессионального становления личности» [1].

Соблюдение указанных условий позволит, на наш взгляд, создать основу для гармонизации личностной, социальной и профессиональной идентичности на этапе обучения в учреждениях высшего образования.

Литература:

1. Поваренков Ю.П. Проблемы психологии профессионального становления личности. – Саратов: Саратовский государственный социально-экономический университет, 2013. – 322 с.

Наукове видання

**ПСИХОЛОГІЯ СВІДОМОСТІ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ**

Тези

II Міжнародної науково-практичної конференції

21 березня 2018 року

(Переяслав-Хмельницький, Україна)

Тези друкуються в авторській літературній редакції

Комп'ютерна верстка і дизайн – Артюх Олександр

© ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди», 2018